

бне наголосити на готовності органів та підрозділів Національної поліції України виконувати завдання щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку в умовах загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій. Адже за умов виникнення загрози національній безпеці масові заворушення, мародерство, розбійні напади, тощо є частою динамікою розвитку суспільних відносин. Саме тому діяльність Національної поліції України є базовою потребою урегулювання суспільних відносин за умов загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій.

Відповідно, проєкт Концепції забезпечення національної стійкості [3] пропонуємо доповнити таким базовим елементом, який передбачає забезпечення національної системи стійкості, як готовність органів та підрозділів Національної поліції України виконувати завдання щодо забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку в умовах загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій.

Органи та підрозділи Національної поліції України являються базовими під час організації діяльності щодо протидії факторам, які загрожують національній безпеці. Міністр внутрішніх справ України входить до Ради національної безпеки та оборони України, тому бере безпосередню участь у забезпеченні національної безпеки держави. Саме тому напрямок діяльності Національної поліції України, як базовий елемент національної стійкості, має бути врахований під час розробки та впровадження Концепції забезпечення національної стійкості.

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

2. Назаров М.С. Національна стійкість України: від концептуальних засад до практичної реалізації. Науковий журнал «Політикус». 2020. Випуск 2. С.64-69.

3. Проєкт Концепції забезпечення національної стійкості: лист Секретаріату Кабінету Міністрів України від 13.01.2021 № 809/0/2-21.

Вячеслав Коваленко,
викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРИРОДНЕ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Стрімкий розвиток громадськості у питанні правосвідомості, сучасні євроінтеграційні намагання України та високий рівень загрози у сфері державної безпеки України, зумовлює необхідність наукового розроблення актуальних проблем та пошуку відповідей на актуальні питання з відповідної тематики.

Водночас, навколишнє природне середовище, будучи невід'ємним елементом екологічної системи України, що безпосередньо впливає на рівень захворюваності в країні, тривалість життя та інші питання захисту і охорони здоров'я населення та екологічної безпеки в цілому, що передбачені, зокрема у статті 16 Конституції України, на нашу думку виступає одним із основних об'єктів захисту, з точки зору державної безпеки.

Тому, на нашу думку, необхідність теоретичного аналізу зазначених питань, обумовлюється не лише нагальною потребою в укріпленні наукового осмислення проблем державної безпеки, а й з метою встановлення взаємозв'язку між термінами «державна безпека» та «навколишнє природне середовище» та їх сутністю.

Однозначного тлумачення, поняття «навколишнє природне середовище» у працях вчених не знайшло, проте, на нашу думку, наявні наукові позиції дають підстави обґрунтувати власне бачення, у цьому питанні.

Так, О. Колбасов вказує, що із появою зацікавленості людства у збереженні природи як середовища життя людини за умов бурхливого науково-технічного прогресу, поняття «навколишнє природне середовище» приходить на зміну поняттю «природа» [1, с. 16]. Підтвердженням та логічним продовженням, щодо розширення розуміння поняття природа та введення в обіг поняття «навколишнє природне середовище» є також етимологічна сутність

окреслених термінів, що відображають їх взаємопоглинання та часткову тотожність.

Поряд із цим, на думку Д. Зекалова – це середовище, в якому існують живі організми, включаючи повітря, воду, ґрунт, природні ресурси, флору, фауну, людей, а також взаємозв'язок між ними [2, с. 9], водночас, поряд з поняттям «навколишнє середовище» досить часто вживається термін «довкілля», що не суперечить одне одному [3, с. 107] і широко використовується в літературі.

Також, укладачі збірника нормативно-правових актів «Екологічне законодавство України» зауважують, що власне поняття «навколишнє середовище» є найбільш влучним, а його визначеність у нормативно-правових актах міжнародного походження, лише підтверджує влучність та комплексність його аргументації [4].

Так, нами і в попередніх працях, аргументувалась позиція, щодо визначення поняття природного довкілля, як середовища, що вміщає в собі існуючі в певному просторі живі організми та складається з природних ресурсів (води, земель, повітря та інших).

Також, слід зазначити, що поняття державної безпеки, науковцями, що досліджують відповідну галузь також тлумачиться по різному.

На думку А. Янчука, державна безпека – це форма (вид) забезпечення національної безпеки, яка реалізується державними інститутами з використанням розвідувальної, контррозвідувальної та оперативної-розшукової діяльності з метою охорони та захисту державного суверенітету, незалежності, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного та оборонного потенціалу України, її державного управління та національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз з боку спеціальних служб іноземних держав, організованих злочинних угруповань, окремих осіб і протидії скоєнню кримінальних корупційних правопорушень, які становлять загрозу національній безпеці України [5, с. 351]. На нашу думку, дана позиція найбільш комплексно та змістовно відображає сутність поняття державної безпеки, проте визначення конкретного кола суб'єктів, що здійснюють заходи із забезпечення державної безпеки, а також суб'єктів, що несуть загрозу для неї залишається під питанням.

Більш адаптованою до питання забезпечення прав і свобод людини і громадянина є позиція О. Вовк і В. Настюк, котрі висловлюють схожі позиції щодо визначення поняття державної безпеки та вказують, що це складова частина національної безпеки, стан захищеності державної влади, суверенітету, територіальної цілісності, громадської злагоди, що забезпечується діяльністю державних органів як законодавчо, так і реально [6, с. 47; 7, с. 56]. Проте, на нашу думку, у питанні тлумачення сутності поняття держави, в контексті її безпеки, основоположну складову все ж формує людський ресурс – громадяни.

Поряд із цим, взаємопов'язаність цього поняття з поняттям державної безпеки, на нашу думку не викликає сумнівів, оскільки у питанні нанесення шкоди певній державі, що є гарантом прав і свобод людини і громадянина (у тому числі на здорове природне середовище для життя), можливим є нанесення шкоди навколишньому природному середовищу, що безпосередньо впливає на здоров'я населення.

Таким чином, питання забезпечення державної безпеки у галузі екології та природного середовища, потребує більш детального вивчення. У той же час, за результатами зазначеного дослідження, належить констатувати, що передбачені у Конституції України права громадян на чистоту природного середовища та відсутність загроз для здоров'я зумовлюють необхідність подальшого розгляду навколишнього природного середовища, як об'єкта державної безпеки України.

1. Колбасов О. С. Экология: политика – право. Правовая охрана природы в СССР. Москва, 1976. 230 с.

2. Зекалов Д. В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль: посібник. Київ: КНТ, Дакор, Основа, 2007. 412 с.

3. Мусієнко М. М., Серебряков В. В., Брайон О. В. Екологія: тлумачний словник. Київ: Либідь, 2004. 376 с.

4. Екологічне законодавство України: зб. нормат.-прав. актів. Київ: Істина, 2007. 384с.

5. Янчук А.О. Особливості вдосконалення нормативно-правового забезпечення державної безпеки України в сучасних умовах. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». 2016. Вип. 1. С. 342–355.

6. Вовк О.О. Теоретико-правовий аналіз співвідношення понять державної та зовнішньої безпеки. Часопис Київського університету права. 2013. № 2. С. 43–48.

7. Настюк В.Я. Сучасні підходи до визначення сутності та поняття державної безпеки. Сучасний стан та перспективи розвитку сектору безпеки України: публічно-приватні аспекти: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 16 квітня 2015 р. Харків, 2015. С. 56–58.